

Kalvárie U Obrázku

v Liberci-Ruprechticích

Liberecká kalvárie U Obrázku patří jistě k nejzajímavějším památkám města, v současnosti ovšem také k těm neohroženějším. Když Pavel D. Vinklát informoval v K+JH č. 5/2006 o její historii i současnosti naposledy, zakončil text tím, že je otázkou, zda a kdy majitel přistoupí k opravám – aby se náhodou nestalo, že už nebude co opravovat. Současný stav tato slova bohužel potvrzuje. Při shromažďování podkladů pro restaurátorský průzkum nacházíme fotografie z minulých let, ze kterých se pomalu skládá smutný komiks rychle postupujících ztrát.

Sousoší z roku 1807 stojí u pramene, považovaného za léčivý nejspíše v 18. století; tehdy tu visel svatý obrázek, podle kterého získalo celé místo své dnešní jméno. Bohatě sousoší, doplněné kdysi balustrádou s vazami, tvoří vedle studánky s původně kovanou mříží nejstarší část postupně se rozrůstajícího areálu. Postaveny byly kapličky křížové cesty (1833) a přesně sto let po vzniku sousoší (1907) byl vysvěcen nedaleký kostel Matky Boží, na který se ruprechticí občané dlouho skládali.

Současný stav sousoší je havarijní. Dávno už tu není balustráda s menšími sochami andělů, chybí celá figura vlevo, z dalších dvou figur zůstala bezhlavá torza. Přede-

Vanesa Trostová

↑ Dnešní stav kalvárie (květen 2023)

devším ale zmizel celý kříž s Kristem, ještě před několika lety zachovaný alespoň ve fragmentu. Části sochy a kříže, povalující se kolem podstavce, zachycují ještě fotografie z roku 2009. Většina fragmentů je od té doby uložena v nedalekém kostele.

Sousoší bylo v minulosti už několikrát opravováno. Kamenný kříž s Kristem podepřela v zatím nezjištěné době (možná až hluboko ve 20. století) technicky pozoruhodná kovová konstrukce. Kamenný kříž byl „zapuštěn“ do traverz, které byly následně v celé jeho výšce pevně spojeny s podstavcem. Kámen, který bylo nutné kvůli tomuto razantnímu zásahu odse-

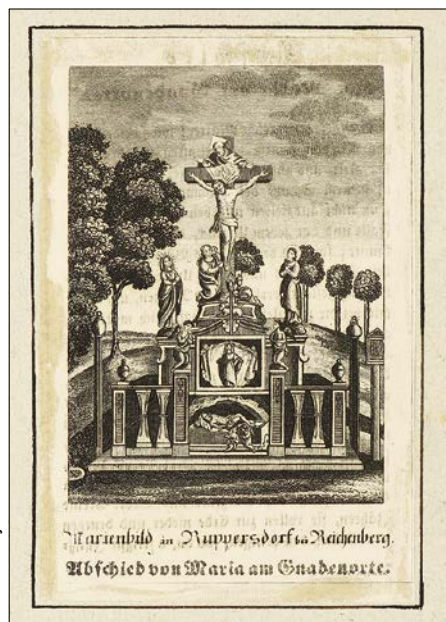
kat, byl nahrazen tmelem, do kterého byly znovu vytesány části původního nápisu i znamení Kristových stigmat v kruhových medailonech. (Okolnosti této neobvyklé opravy bude nutně teprve podrobněji prozkoumat.) Kovová konstrukce, která měla kříž zachránit, je dnes ovšem paradoxně zdrojem jeho dalšího poškození. Voda, tekoucí do spár mezi kovem a kamenem, způsobuje masivní korozi, která trhá tmely i původní kámen a způsobuje postupné vychýlení kříže z původní pozice.

V současné době se připravují podklady pro alespoň nejnutenější záchraný zásah, který by přinejmenším zastavil další rozpad už tak

↓ Anonymní svatý obrázek s vyobrazením ruprechtické kalvárie (na rubu s německou modlitbou), 19. století. Papír, kamenorytina, 12 x 8 cm.

↘ Královská kanonie premonstrátů Strahov, grafická sbírka

↘ Pohlednice s kalvárií a studánkou, začátek 20. století

Zuzana Nejedlíková

velmi poškozeného torza. Na prvních konkrétních krocích k záchraně spolupracuje majitel památky, liberecké arciděkanství, s občanskými iniciativami, kterým není osud tohoto památného místa lhostejný. Když se podaří zajistit financování, což je v tuto chvíli největší problém, a zásah provést, měla by následovat další práce na restaurátorském záměru obnovy sousoší i kapliček s obrázky křížové cesty.

Pokud by se v budoucnosti, po nejnějnější konzervaci torza sousoší na místě, připravovala rekonstrukce chybějící sochařské výzdoby, bude možné kromě fotografií vycházet i z dalších sousoší ze stejné autorské dílny.

U stručných zpráv o kalvárii se objevuje jméno Benedikta Herdena z Martínkovic u Broumova. V posledních letech byly publikovány informace o jeho práci i rodinných vazbách. Na množství kalvárií a krucifixů na Broumovsku i v jeho okolí pracoval nejpozději od poloviny 18. století Benedikt Herden st. (1727–1791) a po něm jeho příbuzní (snad synovci) Joseph Herden († 1804) a dvojčata Johann Franz

Jana Kurešová

2009 – kamenný kříž nad Kristem se začíná rozpadat, jeho části se tehdy povalovaly kolem

a Johann Benedikt Herdenovi (1758–1824). Posledně jmenovaný byl už po smrti svého bratra nejspíš sám autorem ruprechtické (liberecké) kalvárie, která je zatím jeho posledním známým dílem. Je přitom velmi podobná některým starším dílům rodiny. Téměř stejnou kompozici najdeme na kalvárii v Božanově, jen v detailech odlišné jsou podobná sousoší v Heřmánkovicích nebo v Náchodě. Všechny tyto sochy bude možné využít při studiu toho, jak původně vypadala i „naše“ liberecká kalvárie, a při zvažování možnosti vytvoření její budoucí sochařské repliky nebo varianty.

K té však povede ještě dlouhá cesta. Zatím je nutné zastavit další chátrání zbylé části sousoší tak, aby postupující koroze železného kříže a rozpad kamenných částí nevedly k další, tentokrát už zřejmě definitivní ztrátě i toho mála, co nám z téhle pozoruhodné památky na úpatí Jizerských hor zatím zůstalo.

Jiří Bláha, Vanesa Trostová

K financování nutných průzkumů, případně k záchrannému zásahu, byl zřízen transparentní účet č. 2502637836/2010 (FIO banka)

↓ Kamenný kříž se úplně rozpadl a jeho místo zaujal provizorní kříž z prken. Opadané fragmenty jsou uloženy v nedalekém kostele (duben 2023)

Jiří Bláha

↓ Zadní strana kříže a podstavce. Dobře viditelné poškození, způsobené korozi zpevňující kovové konstrukce, i tmely, které překryly spodní část železa ve vysekané části podstavce (květen 2023)

Vanesa Trostová